

JANUÁRHÓ ÜNNEPEI

A nagy Róma második királya, Numa Pompilius elfoglalta uralkodói székét 715-ben s uralkodott 672-ig. Ezen jeles fejedelem több tekintetben jó emléket hagyott hátra. Miután Romulust a római rege-tan szerint, Mars hadisten a magas égbe ragadta, a római trónon egy évig nem ült király, de ezután csakhamar megválasztották a sabin vérből származó Numa Pompiliust., ki bölcs és jámbor fejedelem volt. Kamena Egeriától oktatta behozta a római istenek tiszteletét; létet adott a pontifexeknek s madárjósoknak, kiknek tisztük volt, a madarak reptéből s azoknak mohó, vagy épen nem evéséből, minden nyilvános ügy eldöntésekor jóslni; ő hozta létre a flameneket, s a Vesta-szüzeket is. De a mi eszességet e fejedelemnek leginkább feltünteteti, az volt, hogy a naptárt, melly eddig nagyon hibás volt, megjavította, és az évet, melly Romulus alatt 10 hó volt, kettővel megtoldotta s így lett 12 hó egy évben, vagyis 355 nap. ő nevezte el a hónapokat is, így Januárhót Jánus istentől. Már régen előtte, szokásba vette az emberiség, bizonyos napokon megszűnni a munkától és ünnepeket tartani, melly ünnepeken az isteneknek áldoztak, s azok tiszteletére vigalmakat s lakmározásokat rendeztek. Ezen isteneknek szentelt ünnepek később felette elszaporodtak, különösen a görögök- s rómaiaknál; mert ezek minden nagyobb hőst, sőt magukat a fejedelmeket is, ha nem isten, legalább félistenekül tisztelték, s tiszteletükre szintén ünnepélyeket szenteltek.

Később, midőn a keresztyénség terjedni kezdett, a pogány ünnepek néhányait maguk az első keresztyének is megtartották, ámbár mindig valamely szent, vagy vértanú tiszteletére, és ezen eljárást az egyház ekkori fejei sem tilták, s pedig nagyon egyszerű okból; mert tudjuk azt, hogy az első keresztyének kezdetben, majd mind olyanok voltak, kik, mint felnőttek lettek keresztyénekké, következőleg némiképp ragaszkodtak is ősi szokásaikhoz, előljáróik pedig, úgy látszik, már akkor nagy Gergelyként vélekedtek, ki írja, hogy: „A pogányok ünnepeit lassan-lassan keresztyén ünnepekké kell átalakítani.” Lássuk ezek után, némelly ünnepek eredetének kezdetét, ezúttal januárhó ünnepeit.

I. Új év.

Az év első napját a rómaiak Juno isten-asszonynak szentelték, ki a házasság, lakmározás s kevélység isten-asszonya volt; azért az athéniak e hónapot *Gamelion-nak*, lakodalmazó-hónak hívták. Ezen hónapban a római pogányok igen sok kicsapongást vittek véghez, mert szüntelen csak vigságban, dobzódásban tölték idejüket. - A legnagyobb visszaélések az első napon történtek, mikor illetlen tánczok, dözsölések, oktalán-állatok bőrbelei öltözködések által stb. a jobb érzést sértő kihágásokat követtek el. Ezen nap a férfiak ruhát váltva az asszonyokkal, barangoltak fel s alá az utcákon. - Ezen rossz szokások a keresztyén vallásba is áttértek s kisebb nagyobb mértékben itt-ott egész a mainapig fenmaradtak, bár sokkal szelídebb alakban. Új évkor most is majd mindenhol vendégségek és egyéb multságok tartatnak, ismerősök köszöntéseket mondnak egymásnak, ajándékok küldöztetnek és zöld fával, füvel különféle babonáskodások történnek. A kicsapongó rossz szokások ellen az egyház csakhamar felemelte sújtó pallosát, így a hónapot sz. Máriáhozi kegyeletből, Boldogasszony havának nevezte el, s azt év első napján kezdetben meg is tiltá a keresztyéneknek pogánymódra ünnepelni, később pedig, hogy még inkább kárhoztassa e napon történő multságokat, böjtöt rendelt e napra. *Ambrosius* írja : „Nos die isto jejunamus, ut ethnici intelligant ipsorum gaudia jejuniis nostris condemnari.” (Böjtölünk mi azon a napon, hogy megtudják a pogányok, mikép a mi böjtünkkel az ő örömeiket kárhoztatjuk.) - Azon keresztyéneknek pedig, kik e napot pogánymód szerint ünnepelték, három évig bűnbánatot kellett tartaniok. De később, midőn a keresztyénségben új nemzedék keletkezett, e nap szintén ünneppé lett, és pedig előbb mint Krisztus születésének 8-dik napja ünnepeltetett, 1090 óta mint Jézus körülmetéltetésének ünnepe szenteltetik meg. - Ez ünnep másképp Kis-Karácson nevet visel.

II. Víz-kereszt.

Ezen ünnep januárhó 6-kára esik, ezt a napot a rómaiak Augustus császár tiszteletére, mint ünnepet megülték, később a keresztyének átalakítva, szintén mint ünnepet szentelték meg.

A római egyházban ezen ünnep *Epifániának*, megjelenés ünnepének neveztetik; mert ez nap jelent meg az égen a napkeleti bölcseknek, az őket Bethlehembe vezető fényes csillag. A régiek pedig *Festum luminarium*, világosság ünnepének neveztek. Vannak ezen két említett nevin kívül még más nevei is; ugyanis hívják *Theofániának*, Isten megjelenésének és mivel a Megváltó eznap változtatta át a kánaáni menyegzőn a vizet borrá, azért *Bethfániának*, háznál-való-megjelenés ünnepének is neveztek. Édes nemzeti nyelvünkön e nap *Víz-kereszt* nevet visel, leginkább azért; mert Krisztus e nap szállott alá a Jordánba, hogy Ker.-Jánost megkeresztelje. E napon szentel, mind a római, mind a keleti egyház vizet, melly viz *szentelt-viznek* mondatik. Eredetét e víz-szentelésnek a zsidóknál kell keresni, kiknek az Ur parancsolta, hogy tiszta forrásvízzel, izsópból készült seprücskével hintessenek meg a bélpoklosok, később ezen szokás átment a pogányokhoz; és ott babonává vált. Egy illy meghintést Eneásról a romaiaknál, Virgilius Eneisz VI-ik könyvének 218 versében említ :

„Ili-m ter aocios pna circnmtulit onda,
Spargens rore levi, et raro felicis olivae, Luitravítqne viros.”

Egy másik példát pedig Theodoritusz hoz fel, t. i. Julián római császár a keresztyének boszantására kenyeret és húst hintett meg vízzel. A szentelt víz használatát a pogányoktól átvették a *Hémerobaptisták* is. kik mindennap megmosakodtak, hogy bűneiket lemossák, ezekről írja Epifaniusz, hogy : „Haszontalan és csalárd az ő igyekezetük: mert sem az Óceán, sem a folyóvizek, források és az egész víztömeg, ha egy helyre gyűlne is, az ő bűnüket el nem moshatja; mivel azt, sem az ész, sem az Isten törvénye nem parancsolja.” Végre e hó ünnepe a *három király*, vagyis három bölcsek ünnepe.

III. A bölcsek ünnepe.

Ezen ünnep szintén január 6-kán tartatik a római kath. Egyházban a keleti magusok emlékére; azért latin neve *Festum Magorum*, és hogy ezen név jobb, mint a *három király* nevezet, azt leghelyesben bizonyítja *Mantuanus*, ki állítja, hogy azok, királyok nem voltak. Az egyháziírók közönségesen három illy bölcstről tesznek említést t.i. Gáspár, Menyhért s Boldizsárról, s egy szerecsen szolgáról, kik a fényes csillag által vezéreltetek Bethlehembe Jézus imadására. De mégis vannak írók, így Zakharias Khristopolitanus, kik e bölcseket más néven nevezik, így az említett így hozza fel neveiket : Mugalát, Galgalát, Saracin. Görög nevezet szerint: Apelliosz, Ameriosz, Damaszkusz. Egy még régibb görög író pedig : Ator, Sátor, Peratoras.

- E napon a római egyházban szokás, hogy a pap a lakosok házaiba megy, és ott megfüstölvén a szobákat, szentelt vízzel behinti azokat s az ajtóra latin nevezet szerint e három betűt írja: C. M. B. (Gaspar, Melchior, Balthazar). Ezen szokás édes hazánkban is, már úgyszólván a keresztyénséggel egy idős, és kezdetben mintegy rendeltkép kellett a papnak a házakba elmenni, hogy ezeket megáldván, szentelt vízzel behintse. Ezen szokás még most is sok helyütt fenn van. Illyenkor a ház lakója kénytelen volt a lelkésznek valami csekély alamizsnát adni. A bölcsek ünnepén még sok helyen most is mintegy felmelegítésül a bölcsek emlékének, sajátágosan öltözve járnak az úgynevezett *Bethlehemesek*, kik Jézus születésének emlékére, dicsőítő énekeket zengve, adományért esedeznek.

Kunhalmi Gábor.

HETI NAP T Á R.										
Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár		Gör.-oros naptár	☉ Nap-		Izraelit. naptár	☾ Hold-			
				kelet	nyug.		kelet	nyug.		
Január			Dec. (6)	ó.	p.	Tebeth	ó.	p.	ó.	p.
1 Vasár.	A Kis-Kar.	Ujév n.	20	7 48	6 35	6	11 22	* *		
2 Hétfő	Makár.	Béla	21 Juliana	7 48	6 33	7	11 34	1 0		
3 Kedd	Gonoveva sz.	Dániel	22 Anastasia	7 48	6 31	8 Bjt tör	11 54	2 10		
4 Szerda	Titus püsp.	Izabella	23 10 vért.	7 48	6 29	9 ford. bt	0 22	3 23		
5 Csütört	Telesforpápa	Simon St	24 Karács.bt.	7 47	6 27	10 Bt. Jer.	0 58	4 37		
6 Péntek	Sz. 3 király	Vizker.	25 N. Kar.	7 47	6 25	11 (ostr.	1 47	5 52		
7 Szomb.	Niketás püsp	Luczián	26 BA. elj.	7 47	6 23	12 Sab.	2 52	6 58		

Holdnegyed : ☾ Első negyed 1-jén 4 perczzei déli 12 óra után.

Figyelmeztetés.

1860 1-ső hetének naptára

Megjegyzés: Az idézeteket a Vasárnapi újság 1859 januárjának első,- második,- ill. 1860 első számából vettem. Érdeemes megfigyelni, hogy a Szent Korona alatt lévő három ill. később négy vallás békésen jól megfér az EGY-ház -ban és nem mint vetélkedő egyházak. Ez magyarázza, a mai napig fennálló szokásunkat is, hogy a karácsonyfát feldíszítve 14 napig tartjuk „az házban” dec. 24-től jan. 6-ig. Katholik. és protest. naptár Nagy Karácsonyától Gör.-oros naptár Nagy Karácsonyáig.

Rostás László